

סימן ה. בגדרי החיוב של אכילת ליל א', ואם הוא דין ישיבה או אכילה בסוכה בשיטות הראשונים

ענף א

הלכה ז אכילה בלילי יו"ט שראשון בסוכה חובה, אפילו אכל כזית פת יצא י"ח, מכאן ואילך רשות.

"ישיבה בסוכה", וא"כ לא התחיל החיוב רק על היותר מכביצה ולא שייך "עשאו הכתוב חובה", או האם החיוב הוא "לאכול בסוכה" שבכל מקום אינו אלא כזית, ואם כן אמאי הוצרכו לומר דכיון דעשאו הכתוב חובה - הוה "קביעות", ומה נפ"מ בזה הרי חייב אפילו אם לא היה קביעות, וצ"ע. ועוד צ"ב דין אכילת אשה בסוכה הרי כיון שאין לה חיוב לכאורה אינה מקיימת סעודה של קביעות, ותצטרך לאכול כביצה לקיום המצוה והוא הדין בקטן דאין עליו חיוב, ¹²³⁴⁵⁶⁷ שלכאור' לא חל עליו קביעות רק אחרי שיאכל כביצה. והרי לא מצינו בזה חילוק בין איש לאשה ועל כרחך דהחיוב בזה הוא 'אכילה' (כנ"ל) ומקיים את החיוב בין אם יש לו קביעות ובין אם אין לו קביעות, ולכן אשה וקטן מקיימים את המצוה של אכילה בלילה ראשון גם בכזית בלבד, וא"כ אין נפ"מ בזה שכתבו הראשונים דיש צורך בקביעות גם באכילה זו.

ומלשונם משמע דהוקשה להם דהוה אכילת עראי, שכתבו בדבריהם "ואע"ג דבשאר החג וכו'", וכן כתב הר"ן. ומשמע דבלא זה הוקשה להם לומר שיהיה השיעור של האכילה בכזית, לכן הג"ש

(א) **ונראה** מהרמב"ם דמהני אפי' כזית, וכן כתבו הרבה ראשונים. בר"ן בסוכה (על דף כ"ז ע"א) כתב דנראה שהוא חייב לאכול בסוכה שיעור של יותר מכביצה דהוא שיעור שחייבים בו בין כך כל החג אלא שיש אומרים דכיון דגמרינן מחג המצות - לגמרי גמרינן מיניה; מה התם חובה בכזית - אף הכא בכזית, ואע"ג דבשאר ימות החג כזית - "עראי" הוא ורשאי לאוכלו חוץ לסוכה, אפ"ה בלילה הראשון כיון שהכתוב קבעו חובה בסוכה - עשאו אכילת קבע. ואחרים אומרים דלהכי גמרינן לילי יום טוב הראשון של חג מחג המצות, לומר שאפי' ירדו גשמים - חייב לאכול שיעור זה בסוכה, אע"ג דמיפטר בה בשאר יומי החג, עכ"ד. וכן כתוב בריטב"א בשם הרא"ה דבתחילה סבר הרא"ה דצריך לאכול יותר מביצה ואח"כ חזר בו ואמר דכיון דגמרינן מג"ש מחג המצות - לגמרי גמרינן ליה, מה התם בכזית אף כאן בכזית מדלא פירשו לה בשמעתין. ואע"ג דבשאר ימי החג כזית - לית ליה קביעות, בלילה הראשון שהכתוב עשאו חובה בסוכה - עשאו אכילת קבע, וזה נכון.

(ב) **והנה** דבריהם צ"ב, דהרי ממ"נ מהו החיוב, האם הוא לעשות

"לית לן חיוב דמשוי ליה קביעות"; ועל כרחק דגם חיוב דרבנן משוי ליה קביעות, וצ"ע.

(ג) **ובשם** הגרב"ד ראיתי שחקר ביסוד מצות אכילה דליל יו"ט ראשון, האם "המצוה של אכילה" היא החפצא של המצוה, או ד"המצוה" היא הסוכה. ונפ"מ בזה לאכול לחם גזול, דאם המצוה היא האכילה הרי יש בזה מצוה הבאה בעבירה, אבל אם המצוה היא הסוכה, נמצא דהאכילה הוא רק ה"היכי תימצי" לקיום מצות ישיבה בסוכה, ובזה דהוה כמכשירי בעלמא - לא שייך מצוה הבאה בעבירה. ולפי דברינו נראה פשוט דהמצוה היא "האכילה עצמה" ולכן למדים ממצוה דהשיעור שלה הוי רק כזית, כמו במצות אכילת מצה. וכן נראה מהפמ"ג (בא"א סימן תרל"ט אות ט"ו) שכתב דלא יוצא יד"ת בלחם הנילוש במי פירות דומיא דמצה, ומוכח דהחיוב הוא המצה. אבל בריטב"א ראיתי (בשם אחד מן הגדולים מגדולי דורו בצרפת) שהיה מחייב לישון בסוכה כלילה הראשון של סוכות אפי' ירדו גשמים, ולא התירו לו לירד מן הסוכה אלא בשאר הימים שהם רשות, אבל כלילה הראשון שהכתוב קבעו חובה, מג"ש דט"ו - ט"ו מחג המצות. והריטב"א דחה ליה, דלא מחייבים אלא אכילת השיעור ולא שינה. ועוד תמה דאם כן אמאי סתם תנא לקמן שאם ירדו הגשמים - יצאו מן הסוכה, ולא חילק בין יו"ט ראשון לשאר הימים; עכ"ד הריטב"א.

(ד) **ובשם** הלקט יושר ראיתי שלא ישנו בערב יו"ט ראשון כדי שתהיה שינה ביו"ט לתיאבון דומיא דאכילה

צריכים למיעבד לגמרי, ורק משום שע"י החיוב נהיה קבע - שייך למיגמר ג"ש ואם לא היה נעשה "קביעות" - אי אפשר היה ללמוד מכח הג"ש, שהרי הם חלוקים בשיעורים. ולכאור' לא מובן; דאם החיוב הוא "אכילה" ודומיא דאכילת מצה - אם כן שייך אפי' ללא קביעות. ואם החיוב הוא לא "אכילה" אלא "ישיבה" - מה צריך שיהיה בזה רק שיעור אכילה, וצ"ע.

והנראה בזה דודאי החיוב הוא "אכילה" בלבד ודומיא דאכילת מצה. מ"מ צריך שיהיה בה קביעות, דומיא לזה דצריך שיאכל בסוכה כיון שהמצוה היא כך ואם אין קביעות באכילה זו - חשיב כאילו אכל מחוץ לסוכה, ודאין בזה ישיבה בסוכה. המעשה של אכילה בסוכה הוא דוקא בדרך של ישיבה, ונמצא כי המצוה היא "אכילה" וכדי שיהיה בסוכה צריך גם שיאכל בדרך של קביעות. וא"ש לפי זה מה שצריך שיאכל כזית, ואדרבא - ע"י החיוב עצמו חשיב קבע. ולפי זה הדרא קושיה דאיך מקיימים הקטנים או הנשים את המצוה של אכילה בכזית. וצ"ל כנ"ל דנשים אינן מקיימות את המצוה בשיעור כזית. והראשונים הללו סבירא להו כהשיטות דאין הנשים מברכות (דלא כמנהגינו), אי נימא דכיון דמקיימות מצוה אף דלא מצוות בכך - זה גם חשיבא קביעות, דגם מעשה "קיום" משוי ליה קביעות. ואצל הקטנים י"ל דנימא דבשביל חינוך מהני כיון דאצל גדול הוה חיוב, או שגם "קיום הקטן" שפיר משוי ליה קביעות. ולפי זה יהיה ראיה דגם בקיום חיוב דרבנן משוי ליה קביעות, ולכאור' כך נראה - דהרי כליל יו"ט שני איך מצינו לקיים מצוות אכילה, הרי

חפצא של "ישיבה בסוכה", דאם לא כן הוה ליה כמו שאוכל מחוץ לסוכה - אם כן מאי מהני אכילה בסוכה בעת הגשמים. אלא דכל הדין של "מצטער" - הוא פטור בעלמא ולא ד"אינו חפצא של ישיבה בסוכה", והוא חידוש גדול. ועיין בקרבן נתנאל (ס"ק ר' בסוף פ"ב דסוכה) על הרא"ש בסוכה שתמה על שיטת הרא"ש דסבר הכי, דיש חיוב של אכילה כזית אפי' בזמן הגשמים.

(ה) **וברעת** הרמב"ם פה שכתב "אפי' אכל כזית פת יצא ידי חובתו" -

נראה דסבר דבאמת אינו קביעות, רק דאפשר לצאת יד"ח באכילת כזית כיון שסו"ס אוכל בסוכה. ובזה חולק על הראשונים שסברו כי חשיב כאילו אוכל חוץ לסוכה. וי"ל דכיון דהוא נמצא בתוך סוכה, **חשיב** בכך שהוא אכילה בסוכה, ומ"מ גם בעת שיורד גשמים הוה לן לחייב ישיבה, דומיא דחיוב על האכילה שאין בו פטור "מצטער". ובשלמא אם לא היה תנאי לחיוב האכילה שיהיה "קביעות" - א"ש שבאכילה בעת הגשמים **לא** חשיב 'אכילה במצב ישיבה בסוכה', אבל מלשונו לא משמע הכי, אלא דמשמע ד"אינו קביעות", ולכן כתב דאפי' בכזית יוצא יד"ח דאם הוא משום ד'חיוב עביד ליה קבע' - מה החידוש בזה. ולא משמע דבא כאן לחדש שיש חיוב כשמקיים את כל החיוב, אלא משמע דיכול לקיים אף ע"י כזית בלבד, וא"כ בעת הגשמים הוה ליה לחייב, והרמב"ם לא הזכיר זאת. ומשמע דהפטור של הגשמים איכא אף בלילה ראשון, ואם נימא דהגדר של "מצטער" הוא שפטור, יש לומר דלומדים את הפטור של מצטער אפי' על

לתיאבון, והמהרי"ל כתב על אכילה לבד. ובר"מ (בסי' תרכ"ט סק"י) תמה עליו דאין המצוה באכילה שיצטרך לאכול לתיאבון, דאף שישב בלא אכילה - מ"מ מקיים מצות סוכה, ולכך נראה שאין לחוש לזה, והמחמיר - יחמיר, והמקיל - לא הפסיד. ומיהו מצא כתוב באור זרוע מהירושלמי שצריך ליכנס לסוכה כשהוא "בתאוה"; עכ"ל (בר"מ שם). ולכאור' הנידון הוא מה שנתבאר להדיא דהמצוה אינה האכילה אלא הישיבה **בסוכה**, וכשם שלומדים לענין אכילה - כך גם לענין שינה. אלא דצריך ביאור, דאם כן לא מובן אמאי גם בגשמים יהיה מחוייב, דממ"נ - אם המצוה היא הישיבה, הוה ליה למימר דבגשמים (דלא חשיב ישיבה) לא שייך בכלל המצוה. וכמו שלומדים דצריך "שינה" א"א לקיים באכילה לבד, ומי שרק אוכל לא מקיים מצוותו למרות שבמצה מקיים כך, מי שישן או אוכל בעת הגשמים, לא שייך שיקיים את המצוה של הישיבה (דלומדים מגזרה שוה ט"ו - ט"ו), **אוצר החכמה** וצ"ע.

ונראה שדעתו של אותו גדול (המובא בריטב"א) דהפטור של "מצטער בסוכה" אינו "שאינו חפצא של מצות ישיבה בסוכה" אלא הוא "פטור בעלמא" והיינו כמו שכתב הלבוש דהוי כמו הפטור של "וחי בהם", ולכן החיוב הזה (שלומדים מחג המצות) - לא נאמר בו האי פטורא. ובריטב"א עצמו לא משמע דחולק בזה, רק דסבר דגם בזה יש את פטור גשמים, וכן בר"ן דכתב די"א דמחייב לאכול בעת הגשמים. וקשה, דהרי כמו שנתבאר בדעת הר"ן - דצריך שיהיה בו

החיוב הזה של אכילה בלילה ראשון, וכיון דחסרון הגדרה באיזה אופן מקיימים המצוה, י"ל דשייך אז הפטור ממצוות הסוכה, ואף באכילה בלילה ראשון.

ולפי דברי הרבינו מנוח ^{בהלכה ו' נראה} דיש חילוק בין סתם "אכילת פירות ושתיית מים" ל"אכילת שיעור של פחות מכביצה". באכילת כזית של פת יש מצוה לכתחילה לאכול בסוכה, ויכול לקיים החיוב אפי' שאיננו מקיים את ה"עשה סוכתך קבע וביתך עראי".

וזה כוונת הרמב"ם בדבריו ש"אפילו בכזית", דלמרות שאין בזה קיום של "עשה ביתך עראי" וכו', מ"מ ע"י האכילת כזית מקיים מצות ישיבה בסוכה. וא"ש שיש פטור ^{בזמן} ירידת גשמים, שקיום מצות סוכה הוא מדין ישיבה ולא מהני ישיבה בזמן שיורדים גשמים.

והנפ"מ לפטור מברכת "לישב בסוכה" על מצוה זו. והנה לדעת המחייבים לאכול בסוכה אפי' בעת שיורדים גשמים יל"ע אי מברכים אז על ישיבה כזו או לא. יש פוסקים שהוכיחו **דצריך** לברך "לישב בסוכה" (ועיין בסימן תרל"ט, סעיף ה' ברמ"א בשם התה"ד) שיש לרדת לסוכה כדי שיאמר "זמן" על הסוכה, ומשמע דאומר גם ברכת "לישב בסוכה", וכן הוכיח שם הט"ז (וע"ע בביכורי יעקב שכן נראה בא"ר ואין חולקים עליהם בפירוש).

ותמה שם על הפ"מ והיעב"ץ בסידורו - שלא יברך בלילה הראשון בזמן הגשם משום ספק ברכה. וה"ה בצל"ח

ברכות (דף מ"ט) ובעל החוות יאיר (בסידורו) כתבו שלא יברך - משום ספק ברכות. ולכאור' קשה דאם החיוב של האכילה הוא אפי' באינו יושב בסוכה, והוא "מצות אכילה בסוכה" גרידא, לא מובן לשון הברכה "לישב בסוכה", דהרי באמת בכה"ג אינו יושב, ד"תשבו" כעין תדורו בעינן ואינו "ישיבה". ובשלמא דאין דין "מצטער" אלא פטור בעלמא, א"ש דהוה ישיבה, אלא דבפשטות אינו כן, ומ"מ לדעת הרבינו מנוח בדעת הרמב"ם א"ש.

וכפשטות נראה שהיה לו לא לברך ^(ו) "לישב בסוכה" כיון שאכילתו אינה דרך ישיבה.

וקשה אמאי אין ברכה מיוחדת על "אכילה בסוכה", דהא יש מצוה אפי' ללא ענין הישיבה. אלא דכיון דהיא רק ילפותר ומכח ג"ש לא חשיב מצוה שיברכו עליה, דנשאר חיוב בלבד, לכאור' מכת ילפותר דג"ש - ילפינן לה. ואם כן לא כתב הרמב"ם בסהמ"צ כי אם המצוה של ישיבה בסוכות, ומהאי טעמא ע"כ יש לומר דאין ברכה. ולכאור' הריטב"א והר"ן (בשם הרא"ה) ס"ל דהחיוב הוא באכילה, ורק "תנאי" איכא דיהיה בזה ישיבה והוה להו לתקוני לברך "על אכילת סוכה" דאין המצוה על הישיבה בלבד אלא בעיקר על האכילה בסוכה.

ולפי דברי הרבינו מנוח הנ"ל בשיטת הרמב"ם - דהחיוב הוא באמת הישיבה בלבד, א"ש שאין ברכה נוספת אלא רק על הישיבה, ואין מצוה נוספת מכיון שהכל נכלל במצות ישיבה בסוכה.

ענף ב

[אתר החכמה]

במקור המצוה מדכתיב "בערב תאכלו מצות"

"בערב תאכלו מצות" יהיה ניתן לאכול גם מבעו"י בזמן תוספת יום טוב. ולכאור' נראה דבמצות "בערב תאכלו מצות" הוי תרי דינים שנאמרו בפסוק, האחד דיש מצוה מצד הלכות היום - לאכול מצות, והשני יש בזה זמן החיוב של קיום תחילת אכילת המצות - מדכתיב "בערב". ויש ביסוד הדין של "אכילת מצות" (אפי' בזמן הזה) גם תחילת קיום המצוה של אכילת "על מצות ומרורים", ועכ"פ גם ללא הקרבן פסח. וכן כתב בחידושי הר"ן בפסחים (בדף קט"ז) דאחר שאם אכל מצה בלא הפסח כבר קיים את המצוה של אכילה (ועי"ש עוד ברבינו דוד).

(ב) ומהאי טעמא צריך קרא למימר דגם הערל מחוייב באכילת מצה, דהרי כתיב "בערב תאכלו מצות" ולפי זה נראה דמה שאפשר להקיש לאכילת סוכה בערב הוא רק המצוה של אכילת מצות מצד הלכות היום (מצוה נפרדת לאכול מצות ללא הקרבן פסח) אבל אי קאי בתחילת אכילת המצות עם הקרבן פסח - אז לא שייך ההיקש לאכילה בסוכה בערב, ומקשה הגמרא איך אפשר ללמוד חיוב עצמי של אכילת מצות, דמדכתיב "על מצות ומרורים" אי אפשר למילף ענין האכילה לתור (דהוא דין מיוחד בהלכות קרבן הפסח) ולא שייך למילף לאכילת לילה ראשון של סוכות. ולפי"ז יש לעיין דאמאי

(א) והנה בגמרא בסוכה (בדף כ"ז ע"א) מובא א"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק נאמר כאן חמשה עשר, ונאמר כאן חמשה עשר - מה להלן לילה ראשון חובה מכאן ואילך רשות, אף כאן לילה ראשון חובה מכאן ואילך רשות. והתם גופיה מנלן, אמר קרא "בערב תאכלו מצות" - הכתוב קבעו חובה, עכ"ל הגמרא. ופירש"י והתם גופיה מנלן דלילה הראשון מיהא חובה, עכ"ל. ולכאור' הדבר תמוה וכי כאן התחדש דיש חיוב אכילת מצה בלילה הראשון, והלא כבר במסכת פסחים הובא הענין בכמה מקומות, וצע"ג.

והנראה בזה דבחיוב אכילת מצה באמת יש שני חיובים, החיוב האחד הוא מצד צירוף המצה ל"אכילת הקרבן פסח", מדכתיב "על מצות ומרורים יאכלוהו"; והשני מצד עצמו - מדכתיב "בערב תאכלו מצות". וצ"ע אמאי לא מייתי בגמרא בסוכה רק את הפסוק "בערב תאכלו מצות". והנפ"מ בין הפסוקים לגבי אכילת לילה ראשון, האם חייב להמתין עד ודאי לילה אי לא, דהרי בתוס' בריש ערבי פסחים כתבו דבאכילת מצה צריך שיהיה לילה ודאי ולא מבעו"י (משום דכתיב "ואכלו את הבשר בלילה הזה" והוקשה אכילת מצה לאכילת בשר הפסח) ומשמע אכילת מצה בלילה הוי רק משום האי קרא של "אכלו את הבשר בלילה", אבל מדכתיב

צריך קרא לערל, תיפוק ליה מצד החיוב אכילת מצה עצמו. וצ"ע, דקרא דבערב ^{אוצר החכמה} תאכלו מצות בכ"ז מחייב הערל ולא ייפטר כי אין 'חיוב נפרד למצה' מחוץ לפסוק זה.

ענף ג

בדעות הראשונים כמצות אכילה ביו"ט דסוכות – אם חייב או לא ^{א"ח"ח 1234567}

דחיוב אכילת מצוה בליל הסדר הוא המחייב שיצריך הזכרה. ונראה לומר ד"החיוב של אכילת מצה עם הקרבן" - אינו המחייב הזכרה, אלא "אכילת מצה שבא מחמת זמן ליל הסדר" - היא המחייבת הזכרה. והא חזינן עוד דאין הזכרה בליל פסח שני מצד אכילת המצות ולא מהדין של "על מצות ומרורים יאכלוהו".

(ב) ושימט בעה"מ בפסחים (בפרק אלו דברים) נוקט דמההיקש של "תשבו כעין תדורו" ילפינן שאין מצות אכילה ביו"ט דסוכות ביום, ובריבב"ן (שם) הביא דמה שייכות החיוב של "אכילה בסוכה" להחיוב "אכילה ביום של יו"ט", ואיך לומדים מהדין של "תשבו כעין תדורו" שנא' בהלכות הסוכה לפטור מאכילת יו"ט כמו שכתבו התוס' בברכות הנ"ל, (וכן תמצא ברא"ש, בר"ן ובריטב"א) אבל למימר שיהיה מכח זה 'פטור' בכל ענין ביום טוב - מהיכן נפק"ל.

(ג) ובבית יוסף הביא אז דברי האורחות חיים דאכילה בליל יו"ט הראשון בסוכה צריך שיהיה בזמן ודאי לילה, דהחיוב של אכילה ילפינן מ - "בערב תאכלו מצות". ועוד יתכן לומר דילפינן גם

(א) והנה הראשונים במס' סוכה שם (בדף קכ"ז) תמהו, דלדעת רבנן ילפינן "תשבו כעין תדורו" מה דירה - אי בעי אכיל, אי לא בעי - לא אכיל, אף סוכה הכי. וקשה דהרי להדיא איתא בברכות (בדף מ"ט) דבשבתות ויו"ט לא סגי "דלא אכיל", דאם לא הזכיר ביעלה ויבוא צריך לחזור, ואמאי כאן קאמר דאי בעי לא אכיל. ובתוס' במסכת סוכה (בדף כ"ז) כתבו דכל זה דחייב לאכול הוא רק בליל יו"ט ראשון אבל בשאר הימים באמת אינו מחוייב. ובתוס' בברכות (בדף מ"ט ע"ב) פירשו דהכוונה אי בעי אכיל, אי בעי לא אכיל - והוא דבסוכה דווקא איננו מחוייב ומ"מ רק מצד הלכות יו"ט הוא מחוייב לאכול ולכן חייב לחזור. ומבואר כאן דלדעת התוס' אף של החיוב של אכילה בלילה הראשון מספיק בכדי שיחייב לחזור אם לא הזכיר. ולכאור' צ"ע, דהרי מהחיוב של אכילת מצות חזינן דאין מאכילה זו "הזכרה" בכלל, אלא רק היום. והרי גם בפסח שני יש 'מצות אכילת מצה בהדי הקרבן', ובכ"ז אין בכלל הזכרה, ועל כרחך דהזמן של הקרבת הקרבן בפסח שני הוי אז, אבל אין לאכילה זו שום שייכות להלכות היום ולכן אין הזכרה, וא"כ מדוע סוברים התוס'

של סוכות קודם חצות דומיא דאכילת מצות לפני חצות, כי מוקש לאכילת קרבן פסח בענין זה.

לענין עד חצות דצריך "בערב תאכלו מצות", וכן כתב המהר"י ווי"ל (מובא בדרכי משה) דצריך לאכול בלילה הראשון

סימן ו. לימודו תוך הסוכה ומחוץ לסוכה במשך החג

הלכה ט כל שבעת הימים קורא בתוך הסוכה, וכשמבין ומדקדק במה שיקרא יבין חוץ לסוכה כדי שתהיה דעתו מיושבת עליו. המתפלל - רצה מתפלל בסוכה או חוץ לסוכה, עכ"ל.

הוא למיעבד בסוכה. ולגבי "מטייל בסוכה" - אינו מחוייב, דזה פשיטא שרק לכתחילה יש לטייל שם, וכמו שכתוב בגמרא, וכן הוא בטור ובשו"ע. וע"ע ברמב"ן במלחמות (כריש סוכה) שהזכיר דאם הסוכה אינה ראויה לאכילה - גם אינה ראויה "לישון ולשון ולטייל". והרמב"ם לעומתם לא הזכיר "טיול" במצוות סוכה, ולכא"ו שימוש כזה הוא שימוש עראי, אבל הלימוד יש בו קביעות אף של מירהט, וצ"ע.

(ב) **וברמב"ם** הוסיף דין "מתפלל" וכתב דבתפילה אם רצה - מתפלל בסוכה, רצה - מתפלל חוץ לסוכה. וצ"ע דאם תפילה מילתא דלית בה קביעות - א"כ יכול לעשותה גם בסוכה וגם מחוצה לה ואם הוא "מילתא דאית בה קביעות" - א"כ הכל תליא אם הוא צריך טפי למחוץ לסוכה או לא דאם יש לו טירדא כשהוא מתפלל בסוכה - פשוט שיכול להתפלל מחוץ לסוכה, דומיא דשינון שיכול ללמוד מחוץ לסוכה, ואם יכול להתפלל בסוכה - ודאי מחוייב. ולשון הרמב"ם "רצה" וכו' צ"ע, דלכא"ו לא הוי תליא ב"רצונו" אלא ב"מידת הטיירדא" והאם יש לו דין "מצטער" או לא.

(א) **והנה** שיטת הרי"ף ורש"י (בדף כ"ח ע"ב) היא כשיטת הרמב"ם דיש הבדל בין עיון לגירסא - דלמיגרס בעלמא צריך בסוכה, אבל לעיוני - מחוץ לסוכה. ובר"ן הביא דאית דאמרי להיפך - דלעיוני היינו קבע ובעי סוכה. וכשיטת הריב"ב הביא (משמיה דמהרי"ץ גיאת) שלמקרא משנה ועיוני בסברא - צריך קבע בסוכה, אבל לא רהוטי לישנא דגמרא - זה חוץ לסוכה, וסיים הריב"ב דנראין דבריו. ובחידושי הריטב"א כתב דלחומרא עבדינן כתרווייהו - דאזלינן לסוכה כל היכא דליכא טירדה ואפשר התם, דאי לא - הו"ל מצטער שהוא פטור מן הסוכה, ממילא חייב, עכ"ד. **ולפי** דבריו יוצא דבאמת אם אינו נח לו בסוכתו - כו"ע מודו דאינו צריך ללכת ללמוד בסוכה אבל אם נח לו - נשאר מחוייב, ובזה לכא"ו גם לדעת הרמב"ם והרי"ף הדין הכי. ואם כן כל מחלוקתם אינה אלא על הלימוד למירהט בעלמא, דלדעת הרמב"ם והרי"ף מחוייב ללמוד בסוכה, אבל לדעת הרי"ץ גיאת אינו חייב, וחשיב שאינו בעי קביעות, ולכך אין לו דין חיוב סוכה. וס"ל הריב"ב"ן כדברי המהרי"ץ גיאת דמבואר דרק תשמיש של קבע מחוייב